

บทวิจารณ์หนังสือ “Genatsu no uso” (เรื่องโกหกของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์)*

ปิยวรรณ อัสวราชันย์**

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เดิมทีอิเคะอะกิ โคะอิเคะผู้เขียนหนังสือเล่มนี้ก้าวเข้าสู่การวิจัยด้วยความฝันสวยหรูเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์ แต่เมื่อได้ตระหนักถึงอันตรายของพลังงานนิวเคลียร์ ความคิดของเขาก็เปลี่ยนไป 180 องศาเลยทีเดียว ในตอนนั้นคนส่วนใหญ่ในญี่ปุ่นสนับสนุนพลังงานนิวเคลียร์ และชื่นชมว่าเป็น “พลังงานในอนาคต” แต่โคะอิเคะกลับถูกมองว่าเป็นพวกที่มีความคิดนอกกรอบ กระนั้นก็ตามเขาก็ยังเพียรพยายามถ่ายทอดถึงอันตรายและอันตรายของพลังงานนิวเคลียร์มาตลอดเวลา 40 ปี และในที่สุดคำเตือนของเขาที่ว่า “สักวันหนึ่งจะต้องเกิดอุบัติเหตุที่เป็นโศกนาฏกรรมจากโรงไฟฟ้านิวเคลียร์” ได้กลายเป็นความจริง ซึ่งอุบัติขึ้นเมื่อเดือนมีนาคม ค.ศ. 2011 จากอุบัติเหตุของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ฟูกูชิมะไดอิจิ สองเดือนหลังจากอุบัติเหตุในครั้งนั้น ก็มีการตีพิมพ์หนังสือที่ขึ้นต้นด้วยถ้อยคำว่า “อดีตที่เกิดขึ้นแล้วไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ แต่อนาคตสามารถเปลี่ยนได้ อยู่ที่ว่าจะหลงเหลือสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยให้กับลูกหลานที่จะเกิดขึ้นมาหรือไม่”

ที่แผ่นปกหนังสือมีตัวอักษรสีขาว-แดงเขียนไว้ว่า “ความน่าสะพรึงกลัวของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์จากคำเตือนของนักวิจัยผู้ไม่ยอมแพ้” “ไม่มี

ปริมาณการรับรังสีในระดับใดที่ปลอดภัย” และในคำเตือนของ “นักวิจัยผู้ไม่ยอมแพ้” นี้ ไม่มีทั้งการคัดค้านหรือการวิพากษ์วิจารณ์ที่รุนแรง และไม่เห็นการใช้อารมณ์ใดๆ เลย แต่เป็นการอธิบายความจริงที่เป็นทฤษฎีซึ่งตั้งอยู่บนฐานของข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ ด้วยโทนเสียงที่สงบเยือกเย็น ไม่ว่าจะเป็น ลำดับเหตุการณ์ของอุบัติเหตุโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ฟูกูชิมะ ไดอิจิและสถานการณ์ปัจจุบัน ผลกระทบต่อร่างกายมนุษย์ที่มาจากกัมมันตภาพรังสี หรือ การหิบบกประเด็นปัญหาที่รวมถึงภูมิหลังทางสังคม เช่น โครงสร้างที่พึ่งพาโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ มาตรฐานนานาชาติสำหรับปริมาณจำกัดในการได้รับรังสีและมาตรฐานของรัฐบาลญี่ปุ่น ความหกลกหลงและความตื่นตระหนกของนโยบายผลักดันโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ เป็นต้น ถ้อยคำโต้แย้งอย่างมีหลักการและเหตุผลด้วยความสุภาพ ทำให้มองเห็นความโหดร้ายของอุบัติเหตุโรงไฟฟ้านิวเคลียร์และอันตรายของพลังงานนิวเคลียร์ได้ชัดเจนขึ้น และเขายังอธิบายเรื่องราวที่เราอยากรู้ เรื่องที่เราเป็นกังวลได้อย่างละเอียดและเข้าใจง่าย ในเวลานี้ขณะที่อุบัติเหตุยังไม่มีที่ท่าว่าจะจบสิ้นลง กล่าวได้ว่า หนังสือเล่มนี้เป็น “ตำราพลังงานนิวเคลียร์” ที่ดีเยี่ยมที่พวกเราทุกคนควรที่จะอ่าน

* บทวิจารณ์หนังสือโดย Fusako Omori แปลภาษาไทยโดย ปิยวรรณ อัสวราชันย์

** Corresponding author e-mail: asawapiya@hotmail.com

อุบัติเหตุโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ฟูกูชิมะ ไดอิจิ

วันที่ 11 มีนาคม ค.ศ. 2011 เกิดแผ่นดินไหวใหญ่ขนาด 9.0 ริกเตอร์ คลื่นยักษ์สึนามิได้ถล่มโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ฟูกูชิมะไดอิจิของบริษัทโตเกียวอิเล็กทริกพาวเวอร์ ทำให้โรงไฟฟ้าดับทั้งหมด นอกจากนี้สายส่งไฟฟ้าจากส่วนนอก เครื่องผลิตไฟฟ้าในเวลาฉุกเฉิน และเครื่องปั่นไฟก็ไม่สามารถใช้งานได้ หน้าทีหล่อเย็นของเตาปฏิกรณ์นิวเคลียร์ก็ไม่ทำงาน ต้องสูบน้ำทะเลเข้าไปในเตาปฏิกรณ์นิวเคลียร์เท่านั้น แต่บริษัทโตเกียวอิเล็กทริกพาวเวอร์นั้นประเมินสถานการณ์อุบัติเหตุครั้งนี้ต่ำเกินไป และการแก้ไขสถานการณ์ก็ขาดสำนึกต่อความอันตราย ด้วยเหตุนี้กว่าการสูบน้ำเข้าเตาปฏิกรณ์ที่ 1 จะเริ่มขึ้นก็เข้าสู่เช้าวันรุ่งขึ้นของวันที่เกิดแผ่นดินไหวไปแล้ว เชื้อเพลิงนิวเคลียร์ส่วนใหญ่ในเตาปฏิกรณ์ซึ่งอยู่ในสภาพ “แห้งเหือด” มากกว่า 10 ชั่วโมงได้หลอมละลายหมดสิ้น และไหลลงมากองอยู่ที่ก้นถังความดัน (Pressure vessel) เมื่อเป็นเช่นนี้ อุณหภูมิในเตาปฏิกรณ์จึงพุ่งสูงขึ้นมาก ปลอกหุ้มเชื้อเพลิง (fuel cladding) ทำปฏิกิริยากับน้ำทำให้เกิดไฮโดรเจน เมื่อไฮโดรเจนอัดแน่นเต็มอาคารปฏิกรณ์ก็ทำให้เกิดระเบิดไฮโดรเจนขึ้น โดยอัตโนมัติ และแล้วเตาปฏิกรณ์หมายเลข 1 ก็ระเบิดขึ้นในวันที่ 12 และเตาปฏิกรณ์หมายเลข 3 ก็ระเบิดตามมาในวันที่ 14 มีนาคม ส่วนบนของอาคารที่คลุมเตาปฏิกรณ์ปลิวกระจาย สารกัมมันตรังสีก็รั่วออกมาจากเตาปฏิกรณ์และสระที่เก็บแท่งเชื้อเพลิงใช้แล้ว เกิดมลภาวะที่เป็นพิษร้ายแรงมากขึ้น หมู่บ้านหลายแห่งในจังหวัดฟูกูชิมะถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่เฝ้าระวัง ผู้คนในหมู่บ้านต้องใช้ชีวิตในที่หลบภัยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยที่ไม่มีใครสามารถคาดการณ์ได้ว่าสภาวะที่เป็นผลพวงจากอุบัติเหตุครั้งนี้จะจบสิ้นลงเมื่อไหร่

สารกัมมันตรังสีที่สร้างมลภาวะให้กับจังหวัดฟูกูชิมะและเขตคันโตในขณะนี้คือ “ไอโอดีน 131”

และ “ซีเซียม 137” ถ้า “ไอโอดีน 131” เข้าไปในร่างกายมนุษย์จะถูกสะสมอยู่ที่ต่อมไทรอยด์ และแผ่กัมมันตภาพรังสีทำให้เกิดมะเร็งไทรอยด์ และดังที่ทราบกันดีจากกรณีอุบัติเหตุโรงไฟฟ้าเชอร์โนบิล ทารกและเด็กเล็กจะได้รับผลกระทบรุนแรง ไอโอดีน-131 จะสลายตัวโดยมีครึ่งชีวิตประมาณ 8 วัน จึงต้องใช้เวลา 80 กว่าวันถึงจะลดลงเหลือ 1 ใน 1,000 ส่วน “ซีเซียม 137” เมื่อเข้าสู่ร่างกายของมนุษย์จะสะสมอยู่ในกล้ามเนื้อทั่วร่างกายและเป็นสาเหตุของมะเร็งและความพิการทางพันธุกรรม “ซีเซียม 137” จะสลายตัวโดยมีครึ่งชีวิตประมาณ 30 ปี การที่จะลดลงเหลือ 1 ใน 1,000 ส่วน จะต้องใช้เวลายาวนานถึง 300 ปี ซีเซียมจะฝังอยู่ในดินเป็นเวลานาน ซึ่งนอกจากจะเป็นสาเหตุที่ทำให้ได้รับรังสีจากภายนอกแล้ว พืชก็จะดูดสารอาหารจากราก และสร้างมลภาวะที่เป็นพิษให้กับสัตว์ที่กินพืชนั้นเข้าไป นอกจากนี้การปล่อยน้ำเสียที่ปนเปื้อนกับกัมมันตภาพรังสีจำนวนมากลงสู่ทะเล ก็ส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่อาหารทางทะเลเป็นระยะเวลานาน ที่จังหวัดฟูกูชิมะมีการรวบรวมข้อมูลปริมาณกัมมันตภาพรังสีทุกพื้นที่ในจังหวัดทุกวัน และได้เผยแพร่ทางโฮมเพจของจังหวัดและทางสื่อมวลชนท้องถิ่น ทำให้คาดได้ว่าปริมาณกัมมันตภาพรังสีจากนี้ไปคงจะไม่ลดลงมากนักเนื่องจากครึ่งชีวิตของซีเซียมมีระยะเวลายาวนาน

หลังจากเกิดอุบัติเหตุผ่านไป 1 เดือน ทบวงการความปลอดภัยด้านนิวเคลียร์และอุตสาหกรรม (Nuclear and Industrial Safety Agency (NISA)) ได้ออกมาประกาศว่าอุบัติเหตุในครั้งนี้เท่ากับความร้ายแรงระดับ 7 ตาม “มาตรฐานการประเมินสถานการณ์พลังงานนิวเคลียร์ระหว่างประเทศ” แต่ทว่าข้อมูล ณ ปัจจุบัน เดือนเมษายน สารกัมมันตรังสีที่ถูกปล่อยออกมาจากโรงไฟฟ้าฟูกูชิมะไดอิจิอยู่ในระดับ 10% ของเชอร์โนบิล จึงมีผู้ตั้งข้อสังเกตว่า การพิจารณาเหตุการณ์ทั้งสอง

แห่งด้วยมาตรฐานแบบเดียวกันนั้นไม่ยุติธรรมต่อญี่ปุ่น โคเอตะได้ชี้ให้เห็นถึงอันตรายว่า “ยังไม่สามารถวางใจได้ สารกัมมันตภาพรังสีที่ปล่อยออกมาจากเชอร์โนบิลถ้าเทียบเป็นซีเซียม 137 แล้วก็ประมาณเท่ากับระเบิดปรมาณูที่ฮิโรชิมา 800 ลูก ถ้าเทียบอย่างนี้แล้ว “ถั่วถ่านมรณะ” ของระเบิดปรมาณู 80 ลูก ได้ปลิวกระจายไปทั่วแล้ว ยิ่งกว่านั้นเนื่องจากกัมมันตภาพรังสียังคงรั่วออกมาอย่างต่อเนื่อง จึงน่าจะเชื่อได้ว่าปริมาณน่าจะเพิ่มขึ้นอีก

ไม่มีการได้รับรังสีใดที่ปลอดภัย

ทั้งรัฐบาลญี่ปุ่นและสื่อมวลชนต่างก็พูดซ้ำไปซ้ำมาทุกครั้งที่มีการตรวจสอบสารกัมมันตรังสีจากอากาศ ดิน หรืออาหารว่า “แต่ไม่เป็นปริมาณที่ส่งผลต่อสุขภาพร่างกาย” วิธีคิดที่ว่า การได้รับรังสีในระดับต่ำเช่นนี้ไม่มีผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายนั้นตั้งอยู่บนสมมติฐานเบื้องต้นที่ว่า “ค่าเส้นแบ่ง” (ปริมาณการได้รับรังสีที่เริ่มทำให้เกิดอาการป่วย-ผู้แปล) มีอยู่จริง ทว่าคณะกรรมการพิจารณาผลกระทบของกัมมันตภาพรังสีของสถาบันวิทยาศาสตร์แห่งสหรัฐอเมริกาได้ปฏิเสธการมีอยู่ของค่าเส้นแบ่งว่า “ยังคงมีความเสี่ยงที่เป็นอันตรายจากการได้รับรังสีอยู่แม้จะเป็นปริมาณเพียงเล็กน้อย ไม่มีค่าเส้นแบ่ง แม้จะได้รับรังสีน้อยที่สุดก็มีความเป็นไปได้ว่าจะเป็นอันตรายต่อมนุษยชาติ เรื่องนี้เป็นบทสรุปที่ได้จากผลการสำรวจตลอดครึ่งศตวรรษเกี่ยวกับผลกระทบต่อสุขภาพในการได้รับรังสีที่ฮิโรชิมาและนางาซากิ ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนในทางสถิติว่า การได้รับรังสีแม้เพียงปริมาณ 50 มิลลิซีเวิร์ตต่อปี ก็มีความเสี่ยงที่จะเป็นมะเร็งหรือมะเร็งเม็ดเลือดขาวได้ กระนั้นก็ตาม รัฐบาลซึ่งอยู่ในฐานะที่ส่งเสริมการใช้พลังงานไฟฟ้านิวเคลียร์ก็ยังยืนยันกรานว่าการได้รับรังสีต่ำกว่า 50 มิลลิซีเวิร์ต จะไม่ก่อให้เกิดปัญหาใดๆ และมีกลไกการฉายรังสีเพื่อเยียวยารักษาบาดแผลสำหรับสิ่งมีชีวิต แต่เมื่อไม่นานมานี้มี

ผลการวิจัยออกมา ระบุว่าเซลล์ไม่สามารถจะฟื้นตัวได้แม้จะได้รับรังสีในปริมาณที่ต่ำ ดังนั้นการกล่าวว่ามีระดับของการได้รับรังสีที่ไม่ส่งผลกระทบต่อร่างกายมนุษย์นั้น จึงเป็นการโกหกโดยสิ้นเชิง เป็นที่ประจักษ์ชัดแล้วว่าการได้รับรังสีแม้เพียงน้อยนิด กัมมันตภาพรังสีนั้นก็ทำลายล้างหรือตัดการเชื่อมต่อของโมเลกุลซึ่งรวมไปถึงดีเอ็นเอด้วย

จากอุบัติเหตุในครั้งนี้ทำให้มลพิษจากกัมมันตภาพรังสีแผ่ขยายไปในวงกว้าง มีการตรวจสอบสารกัมมันตรังสีในผลผลิตทางการเกษตรทำให้การส่งสินค้าต้องหยุดชะงัก คาดว่าผู้คนในฟูกูชิมะจะได้รับรังสีเกินกว่า 1 มิลลิซีเวิร์ตซึ่งเป็นปริมาณควบคุมในระดับต่ำสุดของการได้รับรังสีใน 1 ปีตามที่กฎหมายกำหนด คณะกรรมการความปลอดภัยด้านพลังงานนิวเคลียร์เสนอให้ยกระดับปริมาณจำกัดการได้รับรังสีขึ้นถึง 20 มิลลิซีเวิร์ต ปริมาณจำกัดการได้รับรังสีของคนงานโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ถูกยกระดับขึ้นไปอยู่ที่ระดับตั้งแต่ 100-250 มิลลิซีเวิร์ต ซึ่งเท่ากับเป็นการปรับเปลี่ยนมาตรฐาน “ให้เข้ากับมลพิษในปัจจุบัน” โดยไม่ได้คำนึงถึงความปลอดภัยในทางสุขภาพเลย มาตรการเช่นเดียวกันนี้ก็ใช้กับเด็ก ๆ ที่อาศัยอยู่ในเขตนะกะโตะในจังหวัดฟูกูชิมะซึ่งมีปริมาณกัมมันตภาพรังสีสูงเช่นเดียวกัน

วันที่ 19 เมษายน “กระทรวงการศึกษา วัฒนธรรม การกีฬา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งญี่ปุ่น” ได้แสดง “มาตรฐานในการพิจารณาการใช้อาคารหรือสนามของโรงเรียน” ต่อคณะกรรมการการศึกษาจังหวัดฟูกูชิมะ และประกาศแจ้งให้ใช้อาคารหรือสนามของโรงเรียนได้ตามปกติสำหรับโรงเรียนที่มีอัตราปริมาณรังสีในอากาศไม่ถึง 3.8 ไมโครซีเวิร์ตต่อ 1 ชั่วโมง อัตราส่วนนี้เป็นค่าที่นำมาจากกาหนดว่าปริมาณการได้รับรังสีสะสมในหนึ่งปีอยู่ที่ 20 มิลลิซีเวิร์ต เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณ 1 มิลลิซีเวิร์ตซึ่งเป็นปริมาณการได้รับรังสีในหนึ่งปีของผู้ใหญ่

ทั่วไปที่กฎหมายของญี่ปุ่นกำหนด ก็ถือว่าเป็นปริมาณการได้รับรังสีที่สูงมากทีเดียวสำหรับเด็กซึ่งอ่อนไหวต่อการรับรังสีมากกว่าผู้ใหญ่ จึงกลายเป็นการบังคับให้ต้องรับรังสีสูงขึ้นเป็น 20 เท่า จึงเกิดเสียงเรียกร้องให้ถอนกฎข้อนี้ออกไป กระทรวงการศึกษาฯ อธิบายว่า “คณะกรรมการป้องกันกัมมันตภาพรังสีนานาชาติยอมรับการได้รับรังสี 1-20 มิลลิซีเวิร์ตของทั้งเด็กและผู้ใหญ่หลังเกิดอุบัติเหตุโรงไฟฟ้านิวเคลียร์” แต่ไม่ได้ชี้แจงถึงเหตุผลที่กำหนดให้ 20 มิลลิซีเวิร์ตซึ่งเป็นค่ามาตรฐานสูงสุด สำหรับเกณฑ์ที่สูงเกินไปนี้ ไม่เพียงแต่ในประเทศญี่ปุ่นเท่านั้น นักวิทยาศาสตร์ทั่วโลกต่างก็ตกใจและออกเสียงคัดค้านเช่นกัน

ต่อมาในเดือนพฤษภาคม ได้มีกลุ่ม “เครือข่ายป้องกันลูกหลาน” ซึ่งสมาชิกหลักคือพ่อแม่ที่มีลูกอยู่ในจังหวัดฟูกูชิมะเป็นส่วนใหญ่ ทำการประท้วงต่อกระทรวงการศึกษาฯ หลายวันต่อมา นายโยชิฮิโกะ ทาคะเกะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการศึกษาฯ ได้เปิดแถลงข่าว และกล่าวว่า “จะพยายามลดปริมาณกัมมันตภาพรังสีของโรงเรียนให้ลงมาอยู่ที่ 1 มิลลิซีเวิร์ต” แต่ทว่าเป็นเพียงลมปากของรัฐมนตรีเท่านั้น ไม่มีการทบทวนค่าตัวเลข และไม่มีการดำเนินการที่เป็นรูปธรรมออกมาเลย

ธาตุแท่งของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์

การสนับสนุนให้สร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์มาจนถึงปัจจุบันนี้ ทั้งๆ ที่โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ก่อให้เกิดความเสี่ยงมากมาย ดังเช่นที่เห็นกันจากอุบัติเหตุโรงไฟฟ้าฟูกูชิมะไดอิจิ มีที่มาจาก “ความกลัวการขาดแคลนแหล่งพลังงาน” ซึ่งอ้างว่า “สักวันหนึ่งเชื้อเพลิงฟอสซิลจะขาดแคลน ดังนั้นพลังงานที่เหลือในอนาคตจึงมีแต่เพียงพลังงานนิวเคลียร์เท่านั้น” แต่จากการคำนวณล่าสุดทำให้ทราบว่า เราจะสามารถใช้น้ำมันต่อไปได้อีกมากกว่า 50 ปี ถ่านหินกว่าจะใช้หมดก็ใช้เวลาประมาณ 1,000 ปี ในทางกลับกัน

ยูเรเนียมที่เรียกว่าเป็นพลังงานแห่งอนาคตนั้นมียูในโลกนี้เพียง 1 ในหลายส่วนของน้ำมันเท่านั้น เห็นได้ชัดเจนว่ายูเรเนียมจะหมดไปก่อนน้ำมันหรือถ่านหินอย่างแน่นอน

ดังนั้นจึงมีการทดลองแผนการที่จะนำเชื้อเพลิงนิวเคลียร์กลับมาใช้ใหม่โดยพัฒนาเครื่องปฏิกรณ์แบบเพาะเชื้อเพลิงเร็ว (Fast Breeder Reactor) ซึ่งใช้เปลี่ยน “ยูเรเนียมที่ไม่เผาไหม้” ให้เป็นพลูโตเนียม แต่แผนการนี้ล้มเหลวครั้งแล้วครั้งเล่า และมีความเป็นไปได้น้อยมากที่แผนการนี้จะสำเร็จเป็นจริงได้ นอกจากนี้ยังมีแผนการพลูโตเนียมเทอร์มอล (plutonium-thermal คือ การเผาเชื้อเพลิงผสมระหว่างยูเรเนียมกับพลูโตเนียม หรือเรียกว่าเชื้อเพลิง MOX - ผู่แปล) ซึ่งเผาไหม้พลูโตเนียมในเตาปฏิกรณ์ของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ธรรมดา โคเอจิเดะชี้ให้เห็นว่าพลูโตเนียมเทอร์มอลยังเป็นการเพิ่มอันตรายร้ายแรงให้กับเตาปฏิกรณ์ “คล้ายกับการเผาน้ำมันเบนซินในเตาผิงที่ใช้ น้ำมันก๊าด ถ้าสัดส่วนของน้ำมันเพิ่มขึ้นก็จะเกิดอัคคีภัยครั้งใหญ่ไม่วันใดก็วันหนึ่ง” และเตาปฏิกรณ์หมายเลข 3 ที่ระเบิดที่โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ฟูกูชิมะไดอิจินั้นเดินเครื่องด้วยเครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์แบบพลูโตเนียมเทอร์มอล ทำให้ตอนนี้ต้องจับตามองทิศทางความเคลื่อนไหวของเตาปฏิกรณ์นี้ “จากความล้มเหลวในการนำเชื้อเพลิงนิวเคลียร์กลับมาใช้ใหม่โดยเน้นที่เครื่องปฏิกรณ์แบบเพาะเชื้อเพลิงเร็ว (Fast Breeder Reactor) ทำให้มีปริมาณพลูโตเนียมเหลือเป็นจำนวนมาก จึงต้องสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ที่อันตรายขึ้นอีกเพื่อที่จะใช้พลูโตเนียมเหล่านี้ เป็นการกระทำที่โง่เขลา และหน้าซำการที่ตกอยู่ในวังวนอันตรายที่บีบบังคับให้กระทำการที่โง่เขลาเช่นนี้ นี่แหละคือตัวตนที่แท้จริงของพลังงานนิวเคลียร์ของญี่ปุ่น”

รัฐบาลหรือบริษัทไฟฟ้ายักษ์ย้าหน้าว่า “ไฟฟ้านิวเคลียร์มีค่าใช้จ่ายต่ำ” “พลังงานนิวเคลียร์จำเป็นอย่างยิ่งในการป้องกันการเกิดภาวะโลกร้อน”

“มาใช้พลังงานนิวเคลียร์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมกันเถอะ” แต่เมื่อคำนวณงบประมาณค่าใช้จ่ายของประเทศที่ต้องลงทุนไปกับพื้นที่หรือการพัฒนา และค่าใช้จ่ายในการบำบัดซ้ำซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่จำเป็นสำหรับการผลิตไฟฟ้าแล้ว ค่าใช้จ่ายจริงก็แพงกว่าการผลิตไฟฟ้าพลังน้ำหรือพลังถ่านหินมาก เป็นความจริงที่ว่าปรากฏการณ์แตกตัวของนิวเคลียสยูเรเนียมไม่ปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ออกมา แต่ในการเผาเชื้อเพลิงฟอสซิลเพื่อทำเหมืองแร่ยูเรเนียม การขนส่ง การถลุงแร่จนกระทั่งทำให้สามารถเดินเครื่องโรงงานไฟฟ้านิวเคลียร์นั้น มีการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ออกมา กล่าวคือ โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ไม่ได้ “ประหยัดพลังงาน” และ “สะอาด” แต่กลับใช้เชื้อเพลิงฟอสซิลสิ้นเปลืองอย่างมากก่อนที่จะผลิตไฟฟ้าได้เสียอีก จึงไม่ได้มีประโยชน์ต่อการป้องกันการเกิดภาวะโลกร้อนเลย

“กระแสประหยัดไฟ” กำลังร้อนแรง

ด้วยความปรารถนาอันแรงกล้าที่จะดำรงไว้ซึ่งการใช้ชีวิตที่สะดวกสบาย ทำให้ 50 ปีที่ผ่านมา มีการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตไฟฟ้านิวเคลียร์ ที่ไม่สามารถควบคุมได้ด้วยความสามารถของมนุษย์ และปัจจุบันยังคงทิ้งปัญหาเรื่องวิธีกำจัด “ขยะนิวเคลียร์” ที่เป็นของเสียซึ่งมีกัมมันตภาพรังสีตกค้างเป็น “มรดกแห่งโศกนาฏกรรม” ซึ่งไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยวิทยาศาสตร์ในปัจจุบัน กระนั้นก็ตามโคะอิเดะก็ยังเรียกร้องให้ผู้คนเปลี่ยนวิถีชีวิตการใช้พลังงานอย่างสิ้นเปลือง โดยให้ตระหนักคิดว่าพลังงานที่ใช้ในแต่ละวันนั้นจำเป็นจริงหรือไม่ โดยกล่าวว่า “ไม่ว่าไฟจะพอหรือไม่พอก็ตาม โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ทั้งหมดควรจะหยุดทันที และเมื่อหยุดโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ทั้งหมดแล้ว ก็คงจะตระหนักได้ว่า “จริงๆ แล้วแม้จะไม่มีโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ เรายังมีไฟฟ้าพอใช้” และ “ถ้าปรารถนาจะให้ลูกหลานได้มีชีวิตในสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยแล้วละก็หนทางเดียวที่จะทำได้คือ “รู้จักพอ” เท่านั้น แน่แน่นอน

ว่าการค้นหาพลังงานทดแทนก็เป็น แต่เหนือสิ่งอื่นใดต้องรู้จักที่จะควบคุมการใช้พลังงานด้วย”

คำว่า “รู้จักพอ” ก็คือ “รู้ว่าพอ” หมายถึงการทั้งชีวิตที่พุ่มเฟือยที่เคยมีมาครั้งหนึ่ง หรือลองห่างจากชีวิตที่สะดวกสบายตามปกติหรืออุปกรณ์ที่ใช้ไฟฟ้าสิ้นเปลือง ที่ญี่ปุ่นหลังจากอุบัติเหตุโรงไฟฟ้าในเคอโนมิยามะ ก็มีผลกระทบในเรื่องการดับไฟไหม้ตามพื้นที่ที่กำหนด และทั้งที่บริษัทและตามบ้านเรือนก็พยายามดำเนินการประหยัดพลังงานกันจริงจังมากขึ้น สื่อมวลชนเรียกร้องให้มี “การประหยัดไฟ” อย่างต่อเนื่อง มีการจำหน่ายสินค้าเพื่อประหยัดพลังงานนานาชนิด “การใช้ชีวิตที่รู้จักพอ” ซึ่งน่าจะมาพร้อมกับความทุกข์ยากกลับกลายเป็นบรรยากาศที่สนุกสนานไปทั่วญี่ปุ่น สิ่งที่คุโมะอิเดะพูดถึงเรื่อง “การควบคุมการใช้พลังงาน” ดูเหมือนจะกลายเป็นพลังผลักดันให้ผู้คนพยายามก้าวข้ามวิกฤติพลังงานไฟฟ้าในฤดูร้อนที่กำลังจะมาถึง

ข้าพเจ้าเป็น “ผู้ประสบภัยพิบัติที่ยังอยู่ในจังหวัดฟุคุชิมะต่อไปแม้หลังเกิดอุบัติเหตุ” และกล่าวจะได้อีกหนึ่งชื่อ “เรื่องโกหกของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์” มาอ่านก็ย่างเข้ากลางเดือนมิถุนายน หลังภัยพิบัติจากแผ่นดินไหว สาธารณูปโภคในเมืองอยู่ในสภาพเสียหายยับเยิน เส้นทางรถขนส่งก็หยุดชะงัก ทำให้ต้องใช้ชีวิตโดยไม่ได้รับข่าวสารทั้งทางหนังสือหรือทางอินเทอร์เน็ตหรือทางใดๆ เลยเกือบ 1 เดือน ต้องดำเนินชีวิตโดยการฟังข่าวประกาศให้ “หลบภัยอยู่ในบ้าน” และเวียนไปตักน้ำใช้จากสถานที่แจกน้ำ โดยไม่รู้สภาพของตนอย่างชัดเจน ในตอนนั้นหากได้อ่านหนังสือเล่มนี้ ก็คงจะเข้าใจสถานการณ์ได้ถูกต้องมากขึ้น และคงไม่วิตกกังวล หรือ ไม่แม้แต่จะนั่งนอนใจว่าเหตุการณ์นี้จะผ่านไปด้วยดี หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือที่แม้ผู้ที่มิประสบภัยจากอุบัติเหตุโรงไฟฟ้านิวเคลียร์และแผ่นดินไหวก็ควรอ่านอย่างยิ่ง

หลังจากอ่านหนังสือเล่มนี้ ข้าพเจ้า หวนนึกถึงคำพูดของนักฟิสิกส์ที่ชื่อ มิชิโอะ ทะกะทะนิ ขึ้นมา “โรงไฟฟ้านิวเคลียร์นั้น คนที่คิดว่าอันตรายมาจัดการเท่านั้นจึงจะพอทำให้มันปลอดภัยได้ แต่ถ้าคนที่พูดว่า “ปลอดภัย” มาจัดการ ก็ไม่มีอะไรที่จะอันตรายมากกว่านั้นอีกแล้ว” นี่เป็นคำพูดตอนที่เตาปฏิกรณ์

โทโกหมายเลข 1 ซึ่งเป็นเตาปฏิกรณ์ไฟฟ้านิวเคลียร์เครื่องแรกของญี่ปุ่นที่นำเข้ามาจากประเทศอังกฤษ และในเวลาโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เป็นภัยคุกคามอยู่ใกล้ตัวเช่นนี้ คำพูดนี้จึงเป็นคำพูดที่มีพลังโน้มน้าวได้มากที่สุดทีเดียว